

לקדוש ה' מכובד – וכבודו מעשות דרכיך

הרב שמואל קלופפר

לע"נ המנוחה אשת חבר מרת יוכבד ענבל ע"ה

מקור מצות כבוד שבת

כתב הרמב"ם (הל' שבת ל, א) 'ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים, שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד', ומשמעות דבריו ש'וקראת לשבת עונג' הוא מקור חיוב עונג, ו'לקדוש ה' מכובד' הוא מקור חיוב כבוד.

ואמנם בגמ' (שבת קיח, ב) ילפינן מצוות עונג מ'וקראת לשבת עונג', אמנם סיומא דקרא 'לקדוש ה' מכובד', שהוציאו הרמב"ם ללמדנו מצוות כבוד, דרשינן לה בענין אחר בפ' כל כתבי (שבת קיט, א) 'אמר ליה ריש גלותא לרב המנונא מאי דכתיב ולקדוש ה' מכבד, אמר ליה זה יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרה תורה כבדהו בכסות נקיה, וכבודו רב אמר להקדים ושמואל אמר לאחר', וברש"י שם (ד"ה מאי דכתיב) 'מדכתיב וקראת לשבת עונג מכלל דלקדוש ה' לאו אשבת קאי, וכבודו, אשבת מהדר, דאי ביום הכיפורים הא כתיב ביה מכובד', הרי מבואר שדעת רש"י שהפסוק לקדוש ה' מכובד אינו שייך לכבוד שבת, רק לכבודו של יוה"כ"פ, ורק יתורא ד'וכבודו מעשות דרכיך' אשבת מהדר ומיניה ילפינן חובת כבוד שבת, להקדים או לאחר סעודת שבת משום כבודה (רמב"ם שם ל, ח; שו"ע או"ח סי' רפח), וכמו"כ מצינו בגמ' לגבי חובת בגדי שבת (שבת קיג, ב), 'וכבודו

שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול' והרי שלמדוהו למצוות שינוי הבגדים משום כבוד, מ'וכבדתו', ולא מ'מכובד'.
 והעולה מדברי הגמ' לדרכו של רש"י שרישא דקרא קאי בעונג שבת, ושוב למדו למצוות כבוד יוכה"פ מ'לקדוש ה' מכובד', ושוב הדר לכבוד שבת 'וכבדתו', אמנם הרמב"ם שהעמיד מצוות כבוד לכאו' מקרא ד'לקדוש ה' מכובד', צריך ליישב דרכו עם סוגיות הש"ס אחר שדרשוהו ביוה"כ דווקא, ומה טעם השמיט הרמב"ם יסוד מצוות כבוד מקרא ד'וכבדתו' שלמדו בגמ' (ועמד בזה בקו' שביתת שבת לרצ"ה מלובלין אות ד, עיי"ש).

חובת כסות נקיה ביוה"כ"פ ובשבת

הנה חובת כסות נקיה שלמדו בגמ' לעיל מקרא ד'לקדוש ה' מכובד' לחייבה ביוה"כ"פ, יל"ע מה נתחדש בה, ובמהרש"א (ד"ה ולקדוש) כתב 'ונראה משינוי לישנא דלעיל גבי שבת קאמר שלא יהא מלבושך של שבת כו' והכא גבי יוה"כ קאמר בכסות נקייה דהיינו דבר נוסף על השבת - שיהא שינוי המלבוש ביוה"כ בנקיות וע"ז סמכו ביוה"כ בבגדים לבנים נקיים וכדאיתא במדרשות דוגמת מלאכי השרת', ולדבריו דין כסות נקיה הוא תוספת כבוד יתר על חיוב בגדי שבת, שיהיו נקיים ולבנים ביותר (והיינו שבחיווי מקפידים על רבב שלהם עיי' רש"י שבת קיד, א ולהלן), וכעיי"ז אכן יש במאירי שם 'ימים טובים אף הם ראוי לכבדם ולענגם במאכלים ולהדרם במלבושים ויום הכפורים עולה על כלם במצות הדור מלבושים נכבדים ובגדים מצויינים', וא"כ בשבת אין חובה זו, וזה כדרכו של רש"י שהאי קרא לא איירי בשבת, ואכן לא מצינו מצוות כסות נקיה בגמ' לגבי שבת.

אמנם דעת הרמב"ם אינה כן שכתב (ל, ג) 'ומכבוד השבת שילבש כסות נקיה, ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת', והעמיד חובת כסות נקיה קודם לחובת החלפת ושינוי בגדי שבת, ויש לעמוד על דרכו של הרמב"ם בזה בסוגיא דחובת בגדי שבת, מנין למד לחיוב זה בשבת.

'וכבודתו' מעשות דרכיך

בגמ' (שבת קיג, א) 'אמר רב הונא אם יש לו להחליף יחליף ואם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו וכו' וכבודתו מעשות דרכיך וכבודתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבודתו, ומשמע שנאמרו כאן כמה דינים, ולכאן בתחילה מבואר שצריך להחליף, ואם אין לו ישנה שישלשל טליתו, ושוב דרשינן מ'וכבודתו' שיהיה המלבוש שונה משל חול, ומשמע שהדין הראשון דלהחליף לא נלמד מ'וכבודתו', ומאין א"כ שורש חיובו.

והנה הדין 'שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול', היינו דלא סגי שיכבד לכבד בבגדי כבוד אם עושה כדרכו בחול, ולמדו חובת השינוי מ'וכבודתו' דייקא, ויש לבאר מנין למדו כן מקרא ד'וכבודתו' מאחר שאינו תלוי כלל בשיעור כבוד הבגדים רק בשינוי שלהם מבגדי חול.

ונראה שדין 'וכבודתו' הוא דין כללי בחובות הכבוד שיהיה הכבוד מיוחד לשבת בשינויו מימי החול, ועל דרך שלמדו אמוראי בבל בגמ' מ'וכבודתו' בחובת הסעודה (ק"ט, א) 'וכבודתו רב אמר להקדים ושמואל אמר לאחר', ומבואר שם שעיקר הענין הוא שינוי זמן סעודה שלא יהיה כדרך חול 'אמרו ליה בני רב פפא בר אבא לרב פפא כגון אנן דשכיח לן בישרא וחמרא כל יומא במאי נישנייה, אמר להו אי רגיליתו לאקדומי אחרוה, אי רגיליתו לאחרוה אקדמוה', והרי עיקר חובת סידור השלחן וחובת סעודה עצמה היא עצמה מכלל מצוות כבוד – כמו שנקראו בברייתא כבוד יום וכבוד לילה (עי' פסחים קה, א), וכאן הלימוד מ'וכבודתו' אינו לעיקר חיוב סעודה אלא בשינוי זמנה, (עי' במהרש"א שם דס"ל דפליגי ר' יוחנן שדרש מוכבודתו לשינוי בגדים ורב ושמואל שלמדו שינוי זמן סעודה, אמנם להלכה נקטינן לתרוויהו).

לקדוש ה' מכובד

ונראה שהרמב"ם דרך אחרת לו בהאי קרא 'לקדוש ה' מכובד', דהנה כתב הרמב"ם (הל' יו"ט, טז) 'כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים

טובים שנאמר לקדוש ה' מכובד וכל ימים טובים נאמר בהן מקרא קדש', ולגבי יוכה"פ לא מצינו שהזכיר הרמב"ם חובת כסות נקיה הנזכרת בגמ' בפירושו, ונראה שסבר הרמב"ם שמה שמרבינן יוכה"פ לחובת כסות נקיה לא יצא להוסיף חיוב מיוחד ביוהכ"פ שחיוב הכבוד שלו כשאר ימים טובים, ולא נצרכה אלא ללמד שהוא בכלל שאר המועדים מקראי קודש שנכללו במצוות כבוד ועונג, ולדבריו מה דא"ל רב המנונא לריש גלותא לחייב יוהכ"פ בכסות נקיה, צ"ל שהכוונה בזה כי מאחר שהוא יום עיניו ואין שייך בו עונג, ורוב חיובי כבוד נקשרו בצרכי עונג האסורים ביוכ"פ, הו"א שאינו שייך במצוות כבוד כלל, וקמ"ל דבמאי דאפשר הוא מחוייב בכבודו, כגון בכסות נקיה שאינו מדרכי העונג האסורים ביוהכ"פ.

ונמצא לפי"ז שאין כוונת הגמ' לדרך זו להוציא עיקר הפסוק ממקומו בפשוטו לגבי שבת, וכל המקרא הזה באמת בשבת מדבר, רק שכונת ריש גלותא לשאול מה טעם שינה הפסוק וקרא את יום השבת כאן בשם 'קדוש ה', וע"ז אמר ליה רב המנונא דאתי לרבוויי ליוהכ"פ (כשאר מקראי קודש) למצוות כבוד כיום השבת, ובמדרש (ויק"ר בהר פרש' לד), דרשו 'וקראת לשבת עונג זו שבת בראשית, ולקדוש ה' מכובד זה יום הכפורים וכבודתו זה יום טוב מעשות דרכיך זה חולו של מועד', ולא נראה דפליג אגמ' דידן דדרשינן וכבודתו בשבת בראשית, רק שבעל המדרש יליף מיתורא דקרא כל ימי מקרא קודש, ורבי יוהכ"פ מכללם לכבוד, אבל ודאי שהפסוק כולו מדבר במצוות כבוד ועונג שהיא שווה בשבת ויו"ט, ורק שיוהכ"פ נתמעט מעונג ונצרך לרבותו בפרט כדלהלן.

ולפי"ז ביאור לשון הגמ' במה שאמרו 'זה יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרה תורה כבדהו בכסות נקיה', שאע"פ שאין בו עונג וכבוד, משום שאין בו לא אכילה ולא שתיה משום מצוות עינוי, מ"מ לא נדחית מצות כבוד מכל וכל ביוהכ"פ, שיש לה קיום עכ"פ בכסות נקיה, (ולדברי רש"י שם מה שאמרו שאין בו אכילה ושתיה, צ"ל שבא לבאר מה טעם נקרא יוהכ"פ דווקא קדוש ה', יותר משאר מקראי קודש, מפני שהוא כולו לה' ואין

בו עונג הגוף, ולכן יכונה קדוש ה').

וכדרך זו ביארו אבודרהם (סדר תפי' יוהכ"פ) וכלבו (סי' סט) 'פירוש שבמאכל ומשתה אי אפשר לכבדו כשאר ימים טובים על כן מכבדין אותו בכל מיני כבודים', וכן נקט הגר"א בביאור שו"ע הל' יו"ט (תקכט, א, ד"ה וצריך), שהעמיד חובת מאכל ומשתה וכסות נקיה ביו"ט משום מקרא קדש מדברי התו"כ 'מקרא קדש קדשהו ובמה אתה מקדשו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה', וכתב 'וכן משמע בגמרא שאמרו בפט"ז דשבת מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד זה יה"כ שאין בו כו' כבדהו בכסות נקיה הא בשאר י"ט צריך מאכל ומשתה וכסות נקיה', והרי דס"ל שהפסוק ד'לקדוש ה' מכובד' לא בא אלא לכלול יוהכ"פ בחיוב כסות נקיה דשאר מקראי קודש, ואין בו משום חיוב נוסף ליוהכ"פ יותר משאר ימים (ועיי"ש בביאור הגר"א ד"ה שזהו, שביאר גדרי כבוד ועונג וכתב דביוהכ"פ כבוד לבד, והיינו שהגם שנתמעט מעונג, כבוד יש בו).

מקור מצות כסות נקיה בשבת להרמב"ם

והעולה מזה כי שיטת הרמב"ם (והגר"א הנ"ל) שממצות כבוד וחובת מקרא קודש לכבד שבתות ויו"ט ויוהכ"פ בשווה בכסות נקיה, והיינו כמו שמצינו בתו"כ (אמור, פרשה ב) שדרשו 'מקרא קודש ארעם במאכל ובמשתה ובכסות נקיה', ושבת בכלל מקראי קודש, ודברי רבי המנונא שיוהכ"פ חייב בכסות נקיה ויליף לה מ'לקדוש ה' מכובד' הוא לימוד במצוה זו עצמה כנ"ל, שלא נוציא יוהכ"פ מן הכלל מפני שאין בו לא אכילה ולא שתיה, דעכ"פ יש בו חובת כבוד בכסות, אבל שורש החיוב של כסות נקיה הוא גם בשבת כמ"ש הרמב"ם, (וכדמשמע גם מתקנת עזרא לכבס בחמישי שהזכיר הר"מ שם).

אמנם נראה שיסוד החיוב אינו מהא ד'מקרא קדש', שהרי נצרכו ללמדם לכבוד ועונג מדברי הנביאים, מפני שאין חובת מקרא קודש מפורשת בפרטיה, ואין משמעה אלא לקבוע היום לקדשו וליחדו למעלה וקדושה, ודבר זה נעשה לפי ענין היום שצריך ללמדה מקראי, וכל ימי קודש ימים

טובים המה, וענינם וצורתם בשבח ומעלה שעושים להם באכילה ושתיה וכסות, ולכך כשמיחדים היום וקוראים אותו לקדושה ומעלה נעשה זה באכילה ושתיה וכסות דרך שבח וזכר קדושה, אמנם עצם גידולו וקידושו של היום וקריאתו מקרא קודש יכולה שתהיה גם באופנים אחרים, ויוהכ"פ גופו יצא ללמד שמקרא קודש שלו מתקדש בתקון סדר תפילה ובעינוי נפש לפי אופי קדושת היום (עי' רש"י כריתות ז, א), ועצם לימוד מהות היום טעון לימוד מקראי אחרני.

ובזה נראה שעיקר מקור חובת כבוד היא מקרא ד'לקדוש ה' מכובד' כמ"ש הרמב"ם, ומהאי קרא שמענו שקדושת הימים בכבודם, וכיון שאופי הימים בדרכי כבוד ועונג הרצויים בהם לפי ענינם, לכן קריאתם קודש נעשית בהגדלת כבודם באכילה ושתיה וכו' כנ"ל. ונמצא שאכן עיקר המקרא הזה הוא בחיוב מצוות כבוד בכל הימים המיוחדים לקדושה, ולא ביוהכ"פ לבד וכמש"כ הרמב"ם שכבוד שבת למדנו מהאי קרא.

ביאור חובת 'וכבדתו', והדינים הנלמדים מזה

ומעתה בדין וכבדתו, שדרשו בגמ' חיובי כבוד מהאי קרא ולהנ"ל הרי כבר כתיב 'לקדוש ה' מכובד' לעיקר חובת כבוד, אמנם להנ"ל מבואר היטב שב' הדרשות שנזכר בהם 'וכבדתו', נאמרו בפרט על השינוי מימי החול, ועפ"ז מה דאמרינן בגמ' שהזכרנו גבי בגדי שבת (שבת ק"ג, א) 'אמר רב הונא אם יש לו להחליף יחליף ואם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו ... וכבדתו מעשות דרכיך וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי מעשות דרכיך שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול', והתקשינו מה מקור לעיקר חיוב יחליף וישלשל במימרא דרב הונא, דלא נצרכה להאי קרא דוכבדתו, ולהמבואר פשוט שהוא מעיקר חובת כבוד דבגדי שבת ככסות נקיה וזה נלמד מקרא ד'לקדוש ה' מכובד' (ויש לדון בפרטי הדינים השונים ויחסיהם, ואכ"מ), ורק דילפי' מ'וכבדתו', דלבד מה שהוא מחליף לכסות נקיה לא סגי בזה לכבוד השבת, וצריך שיהיו

בגדי שבת משונים וניכרים מבגדי חול, וזה הוא דילפינן מ'וכבדתו'.
 וכע"ז ממש במה שהזכרנו בדין סעודת שבת, שעיקר חובתה משום חובת
 כבוד כמו שסידר הרמב"ם בכלל דין כבוד (ל, ה) 'מסדר אדם שולחנו בערב
 שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית', וכמו שהזכרנו לעיל שזהו כבוד יום
 וכבוד לילה בסעודה, וזה מעיקר מצוות כבוד דילפי' מ'לקדוש ה' מכובד',
 אמנם דינא ד'וכבדתו' מחייב עוד שיהיה שינוי הסעודה מימות החול,
 כדאמרין (שבת קיט, א) 'וכבדתו רב אמר להקדים ושמואל אמר לאחר,
 אמרו ליה בני רב פפא בר אבא לרב פפא כגון אנן דשכיח לן בישרא וחמרא
 כל יומא במאי נישנייה אמר להו אי רגיליתו לאקדומי אחרוה אי רגיליתו
 לאחרוה אקדמוה'.

ובדין זה דילפי' מ'לקדוש ה' מכובד', מצוות שבת לכבדו במאכל במשתה
 וכסות נקיה, ורק יוהכ"פ אימעוט מאכילה ושתיה ואין כבודו אלא בכסות
 נקיה, ומשום 'שאינן בו לא אכילה ולא שתיה', אבל בשבת יש בו מדין 'מכובד'
 גם אכילה ושתיה, ואתי דין 'וכבדתו' עוד בזה לשנות הסעודה או זמן הסעודה
 מימות החול, שלא תהא אכילתו שווה בשבת כבחול.

ומזה יש ליישב מה שהעיר המהרש"א דנראה דפליגי ב' המימרות, דר"י
 יליף מ'וכבדתו' שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול', ואילו רב
 ושמואל חד אמר להקדים וחד אמר לאחר, ונראה שכמו שחייב כבוד כולל
 כמה וכמה דינים בכבוד שבת, במאכל במשתה ובכסות, כן דין וכבדתו מחייב
 בכולהו שיהיה ניכר בהם שהם לכבוד שבת, ורבי יוחנן איירי בדין זה גבי
 מצוות כבוד שבת במאני מכבדותי, והוציא הפסוק לענין שינוי המלבושים,
 ורב ושמואל איירי גבי כבוד שבת באכילה ושתיה, והוציאו הפסוק לענין
 שינוי זמן סעודה, אבל לעולם י"ל שיסוד הדין אחד הוא בכל דרכי הכבוד,
 בעצם הכבוד, וביחודו והכרו שהוא לכבוד שבת. ואין כאן המקום להאריך בזה
 אבל כמה וכמה הלכות הם בהלכות שבת שמבואר בגמ' שהם טעונים הכר
 ויחוד לשם שבת, וכמו שמצינו בגמ' (שבת קיח, ב) 'אפילו דבר מועט ולכבוד
 שבת עשאו הרי זה עונג', וכן אמרו (מכילתא דרשב"י שמות כ, ועי' ביצה

טז, א) בשמאי הזקן שלא היה זכרון שבת זו מתוך פיו לקח חפץ טוב אמר זה לשבת, כלי חדש אומר זה לשבת. והיינו שממצוות כבוד שבת שתהיה ההזמנה ניכרת לכבודה, ולכן בזה מתקיים מצוות זכור את יום השבת.

גדר מצוות וכבודו וצורת בגדי שבת

ואכן משמעות המקרא 'וכבודו מעשות דרכיך' מותאם לדין זה (ואמנם למדו מ'מעשות דרכיך' איסור פסיעה גסה ועוד, אבל משמעות המקרא לפי פשוטה היא) שלא יעשה דרכי חול בשבת, ולמדים מזה שיהיה הכבוד בשינוי מדרך חול דווקא, כי מצוות כבוד ועונג הוגבלו בהתאמה לקדושת היום וההנהגה הראויה ביום השבת, ודבר זה כאמור הוא יסוד לכמה חיובים ודרכים שנוכרו בהנהגת הכבוד והעונג לשבת, ואמנם אלו דברים שאין להגבילם כהלכות פסוקות, שהכל תלוי ומשתנה לפי דרכי בני אדם במקומם זמנם וניהוגיהם, ולכן ידיעת הכללים היא עיקרית ולא הפרטים, ונזכיר כאן ביטוי לדבר בדיני בגדי שבת הנזכרים.

אמרו בגמ' (שבת קיג, א) שאם אין לו להחליף ישלשל בבגדיו, ועיי"ש ברש"י 'ישלשל בבגדיו כלפי מטה שיראו ארוכים, והוא מדת עשירים היושבים בביתם ואינם צריכים לסלק בגדיהם מן הארץ בשביל מלאכה, וכבוד שבת הוא', וכן מצינו ברש"י לקמן (דף קיט, א ד"ה מכתף) שקרא בגדי השבת 'בגדי חופש', 'יוצא ונכנס להביא תמיד משואות כלי תשמיש ובגדי חופש ומגדים', והיינו שאופי בגדי שבת שיהיו כמו הרגילים אצל בני חורין החופשיים ממלאכה (עי' רד"ק יחזקאל כז, כ), והגם שדין ישלשל הוא רק במי שאין לו להחליף, זה שייך גם במחליפים ועי' ראב"ן (שבת סימן שנ"ט) שהנהיגו לעשות כתנת רחב שאינו מלבוש של חול דאינו ראוי לעשות בו מלאכה. ודומה לזה מה שמצינו בגמ' בענין שהיו נוהגים בלבישת לבנים או שחורים לשבת, ויתכן כי בגדי חורי מקפידים על רבב שלהם במעט (עי' שבת קיד, א), ושחורים הם גלימי אוכמי שמקפידים על אבק שלהם, (עי' שבת קמז, א בבגדי שבת דרבנן דפומבדיתא) ואין בגדים אלו בגדי מלאכה.

ואמנם יתכן שעיקר הדבר שילבש בגדי כבוד, ולכן לובש כדרך בגדי עשירים שאינם עוסקים במלאכה, שהם ארוכים ונקיים ואינם מתאימים לעשיית מלאכה, אבל נראה שיש בכבוד השבת גם שמדרכי כבודו ניכר שהוא יום שביתה ממלאכה, ובוזו אינו דומה לדרך חול, שלובש דווקא בגדי חופש שמכריזים שהוא עת שביתה ממלאכה, והם שני אופנים בביאור המקרא 'וכבודתו מעשות דרכיך' שיכבד השבת בבגדים שאין ראויים לעשות בהם דרכי החול, כי קדוש היום.

דיני כבוד בהדלקת נר שבת

והנה הדלקת נר בשבת חובה משום כבוד ועונג ומשום שלום ביתו כמחו שהאריכו בזה, ואמרו בגמ' (שבת כג, ב) 'דביתהו דרב יוסף הות מאחרא ומדלקת לה אמר לה רב יוסף תניא לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן, סברה לאקדומה אמר לה ההוא סבא תנינא ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר', ופירש רש"י 'שלא יקדים - דלא מינכרא שהיא של שבת'. אמנם הטעם ד'שלא יאחר' בפשטות הוא משום חשש חילול שבת, שלא להכנס בכלל זמן השביתה בספק חשיכה, אך לפי"ז אינו מבואר מה טעם הוצרך רב יוסף ללמוד כן מדברי אגדה שכן דרך ארץ שעמוד האש משלים לעמוד הענן. ויתכן שגם דינא דשלא יאחר הוא גם משום כבוד שבת, והיינו שלא ימתין עד הזמן שדרך להדליק את הנר בכל לילה משום שמתחיל להחשיך, אלא ידליק מבעוד יום מעט שיהיה ניכר שהוא מדליק ומרחיק מזמן השביתה, ואינו רק לזמן הצריך לאורה אלא לכבוד שבת (ועי' שו"ת פרי יצחק בלאזור, סימן ו, שעמד בזה באחד האופנים שהזכיר שם).

ולדברינו הנ"ל חובת הדלקת הנר הוא מעיקר חיובי כבוד, והוא קיום הדין 'לקדוש ה' מכובד', וההדלקה בזמנה שלא יקדים ושלא יאחר הוא להכיר ולהבדיל הנר מהיותו נר של חול, שלא ידליקהו הרבה קודם השבת, ולא סמוך לזמן הדלקת נרות שבכל לילה, אלא בזמן שמשלים עמוד הענן לעמוד

האש, בעוד שהאור ע"פ הארץ, וכבר הוא סמוך לחשיכה. והמנהג הוא לעשות ב' פתילות לשבת, והטעם (עי' או"ח רסג, א) אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור. אמנם בראבי"ה (ח"א שבת, קצט) כתב, ונראה לי דנהגו בשתי נרות, שאחת היא לאכול לאורה ואין היכר כי אם בשתים, כדאמרינן גבי נר חנוכה בשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו אמר רב וצריך נר אחרת להשתמש לאורה, ואמרינן נמי התם הרואה אומר לצורכו הוא דאדלקה, להשתמש לאורה. ותו יש לומר חד כנגד זכור וחד כנגד שמור, וכו'. ומצינו מנהג שמדליקים קודם שאר נרות כדי שיהיה היכר שהנר הנדלק אחרון הוא נר לכבוד שבת, עי' או"ז (הלכות ערב שבת, יא), ובב"י (רסג, יז) בשם מהר"י אבוהב בשם אורחות חיים שנהגו להדליק קודם נר של חול. ולהנ"ל עצם הדלקת הנר לכבוד שבת הוא קיום הדין 'לקדוש ה' מכובד', וההוספה שמוסיף להכר שנר לכבוד שבת יש בו קיום 'וכבדתו' שזה מעבר לרגיל ולדרך חול. ויש בו הכר שהוא בא לכבוד שבת. ונראה לומר שזה מענין הרמז שרמזו בזה ל'זכור' ו'שמור', שהנר הראשון מדליקים כמו בכל לילה שלא ישב בחושך אלא שבכל יום הדרך היא שמדליקים אותו משחשכה, וכאן מקדימין שלא להדליק בשבת, וזה נגד שמור שמקדים להדליקו ולא בשבת. ועוד נר נוסף שיש בזה היכר כבוד שבת משום 'וכבדתו מעשות דרכיך' וזה נגד 'זכור' לקדש היום ולכבדו ולהכיר כבוד יתר על דרכי החול.